

Nejtišší noc

„Vyjdi a postav se na hoře před Hospodina.“ A hle, Hospodin prošel kolem. Nastala velká smršť, tak silná, že štěpila hory a tříštila skály před Hospodinem, ale Hospodin v té smršti nebyl. Po smršti přišlo zemětřesení, ale Hospodin v tom zemětřesení nebyl. Po zemětřesení oheň, ale Hospodin v tom ohni nebyl. Teprve když plameny zhasly, ozval se šelest jemného vánku. (srov. 1 Král 19, 11–12)

Dříve než se nebe nad Betlémem rozzáří a zazní andělský zpěv, svět se ponoří do temné noci a ticha. Křesťané starobylé římské tradice v tu chvíli naslouchají vyprávění Písma. Bůh mnohokrát a mnoha způsoby připravoval lidstvo na příchod Mesiáše (Žid 1, 1). Očekávání mnohých pak v příhodný čas (řec. *kairos*) naplnil a nám tak dosvědčil, že jeho slovo je důvěryhodné: Bůh touží po životě s lidmi. Podobně zaměřená jako zmíněná římská tradice je i moderní *A Festival of Nine Lessons and Carols* z anglické Cambridge z konce 19. století.

Níže uvedený program nepopírá inspiraci ve vícero pramenech. Začíná výběrem čtyř starozákonních očekávání proroků a jednoho očekávání Mariína. Následuje ztišení... Je použit úryvek ze středověkého apokryfního evangelia Ježíšova dětství. Andělský hřmot a tři svědectví evangelistů jsou završena Janovou nadčasovou úvahou o smyslu vtělení Božího Slova. V závěru zazní eulogium na narození Ježíše Krista z římského martyrologia (oficiálního seznamu světců římskokatolické církve). Výběr biblických textů je obsáhlý. S ohledem na konkrétní podmínky je vhodné ho zkrátit. Veškeré navržené zpěvy – a to i ve formě antifon – jsou fádne čerpány z Kancionálu (krom *Čas radosti, veselosti* kde je zvolena obecně známější melodie než K208). Korpus českých vánočních koled však nabízí výrazně širší výběr vhodných (celých) písní, které podtrhnout nosnou myšlenku biblických úryvků, a je proto nanejvýš vhodné z nich čerpat. Kdo vlastní devítiramenný svícen, konečně ho může smysluplně použít.

OČEKÁVÁNÍ PROROKŮ

První čtení

podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A

(V – Vypravěč; H – Hospodin; Č – Člověk; Ž – Žena)

Úryvek z první knihy Mojžíšovy.

3, 8–15.17–19 (BOG2+jäg)

Vyhnání z Eden: 3, 1–24

V Když slyšeli hlas Hospodina Boha, který se procházel v zahradě za denního vánku, skryl se Člověk a jeho žena před Hospodinem Bohem mezi stromy v zahradě. Hospodin Bůh zavolal na Člověka:

H „Kde jsi?“

Č „Tvůj hlas jsem slyšel v zahradě a bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl.“

H „Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Jedl jsi snad ze stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst?“

Č „Žena, kterou jsi mi dal, aby byla se mnou, ta mi dala z toho stromu, a tak jsem jedl.“

V Hospodin Bůh se zeptal ženy:

H „Cos to udělala?“

Ž „Had mě podvedl a já jsem jedla.“

V Tu řekl Hospodin Bůh hadovi:

H „Protože jsi to udělal,
budeš zlořečený

mezi všemi krotkými zvířaty i polní zvěří.
Budeš se plazit po břichu
a žrát prach
po všechny dny svého života.
Nepřátelství ustanovuji
mezi tebou a ženou,
mezi potomstvem tvým a jejím.
Ono ti rozdrť hlavu
a ty jemu rozdrťš patu.“

V A Člověku řekl:

H „Protože jsi uposlechl hlas své ženy a jedl jsi ze stromu,
z něhož jsem ti zakázal jíst:
Zlořečená buď země kvůli tobě,
s námahou z ní budeš jíst
po všechny dny svého života.
Trní a bodláčí ti bude plodit
a budeš jíst polní rostliny.
V potu tváře
budeš jíst chléb,
dokud se nevrátíš do země,
vždyť z ní jsi byl vzat.
Ano, jsi prach
a v prach se navrátíš!“

Druhé čtení

podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A

(V – Vypravěč; H – Hospodin)

Úryvek z první knihy Mojžíšovy.

22, 15–18 (BOG2+jäg)

Obětování Izáka: 22, 1–19

V Hospodinův anděl zavolal z nebe na Abraháma:

H „Při sobě samém přísahám – praví Hospodin –,
protože jsi mi neodepřel svého syna, svého jediného syna,
zahrnu tě požehnáním
a rozmnožím tvé potomstvo
jako nebeské hvězdy,
jako písek na mořském břehu.
Tvé potomstvo se zmocní brány svých nepřátel.
V tvém potomstvu budou požehnány všechny národy země,
protože jsi mě uposlechl.“

Třetí čtení

podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A

Ant. Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

(I – Izaiáš)

Úryvek z knihy proroka Izaiáše.

9, 1.5–6 (SNC+jäg)

Mesiášské proroctví: 8, 23b – 9, 6

I Lidem, kteří dnes bloudí v temnotách
a žijí v zemi stínů a smrti,
vzejde a zazáří velké světlo.

Neboť se nám narodí dítě,
bude nám darován syn,
který na svá ramena převezve vládu.

Budou ho nazývat
Divuplným rádcem, Mocným Bohem,
Otcem věčnosti a Vládce pokoje.

Jeho království pokoje bude růst
a nikdy neskončí.

Zasedne na trůn krále Davida a stane se vládcem jeho říše.

Od samého počátku založí svou vládu
na neotřesitelném právu a spravedlnosti,
a tak bude panovat na věky!

Učiní to sám Všemocný Hospodin.

Čtvrté čtení

podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A

Ant. Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;
a bu-de v den o - nen svět-lo vel - ké, a - le - lu - ja.

(I – Izaiáš)

Úryvek z knihy proroka Izaiáše.

11, 1–3a.4a.6–9 (SNC+jäg)

Mesiášský pokoj: 10, 33 – 11, 9

- I** Z kořenů podřátého rodu krále Davida
vzejde výhonek, který přinese bohaté ovoce.
Spočine na něm Hospodinův duch
a obdaří ho moudrostí a poznáním.
Udělí mu své rady a naplní ho také svou mocí.
Tento potomek bude znát svého Boha
a s láskou ho bude plně respektovat.
- Bude uplatňovat spravedlnost pro potřebné
a chránit práva všech přehlížených a zbídačených lidí.
- Potom budou vlk a beránek žít v míru
a levhart vedle sebe nechá spát malé kůzle.
Telátka se budou klidně pohrávat se lvem,
zatímco se mezi nimi bude procházet malé dítě.
Krávy se budou pást spolu s medvědem
a jejich mláďata budou vedle sebe klidně odpočívat.
Dokonce i lev bude žrát slámu, jako dobytek.
Děti si budou moci bezpečně hrát u zmijího doupěte
a brát hady do svých rukou.

Nic na celém světě je nijak neohroží,
neboť všichni obyvatelé země
konečně poznají, jaký je Hospodin.

Páté čtení

podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A

Ant. Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

(E – Evangelista; A – Anděl; M – Marie)

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

1, 26–35.38 (BOG+jäg)

Zvěstování narození Krista: 1,26–38

- E** Anděl Gabriel byl poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu a ta panna se jmenovala Maria. Anděl k ní vešel a řekl:
- A** „Buď zdráva, milostiplná! Pán s tebou!“
- E** Když to slyšela, zděsila se a uvažovala, co má ten pozdrav znamenat.
- A** „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha.
Počneš a porodíš syna
a dáš mu jméno JEŽÍŠ.
Bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího.
Pán Bůh mu dá trůn jeho předka Davida,
bude kralovat nad Jakubovým rodem navěky
a jeho království nebude mít konce.“

M „Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám!“

A „Duch svatý sestoupí na tebe
a moc Nejvyššího tě zastíní!
Proto také dítě bude nazváno svaté, Syn Boží.“

M „Jsem služebnice Páně: ať se mi stane podle tvého slova!“

E A anděl od ní odešel.

NEJTÍŠŠÍ NOC

Ze starobylého příběhu o narození Krista.

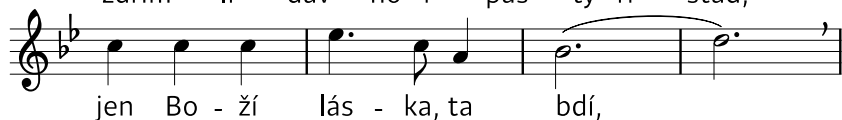
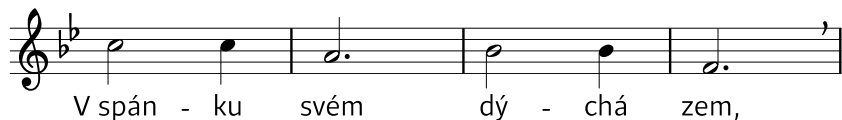
Arundel 404, n. 72

V onu hodinu nastalo velké ticho.
Ustal vítr, ani větříček.
Listí na stromech se nehýbalo.
Hlas vody nebylo slyšet.
Tok řek se zastavil, ani moře nehlučelo.
Všechna mořská stvoření se uklidnila;
utichly i veškeré lidské hlasy.
Svět se ponořil do ticha.

V tu hodinu se zastavily i nebeské hvězdy ve svém běhu.
Téměř nebylo možné měřit čas.

Na všechno padla veliká bázeň a ticho.
Očekávali jsme příchod Nejvyššího Boha, naplnění věků.

T: V. Renč 1968 – N: F. X. Gruber 1818, K224

- 2.** Tichá noc, přesvatá noc,
náhle v ní jásoť zní,
vstávej, lide můj, tmu z očí střes,
v městě Betlémě Bůh zrozen dnes,
z lásky se člověkem stal,
z lásky se člověkem stal.

NAROZENÍ KRISTA

Šesté čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)

Ant. Čas ra-dos-ti, ve-se-los-ti svě-tu na-stal ny - ní,
Pán Bůh věč-ný, ne-ko-neč-ný na-ro-dil se z Pan-ny.

(E – Evangelista)

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

2, 1.3–7 (BOG+jäg)

Narození Ježíše: 2,1–20

E V těch dnech vyšlo nařízení od císaře Augusta,
aby se v celé říši provedlo sčítání lidu.
Šli tedy všichni, aby se dali zapsat, každý do svého města.
Také Josef se odebral z galilejského města Nazareta
vzhůru do Judska do města Davidova, které se jmenuje Betlém,
protože byl z rodu a kmene Davidova,
aby se dal zapsat spolu s Marií,
sobě zasnoubenou ženou, která byla v požehnaném stavu.
Když tam byli, naplnil se jí čas, kdy měla porodit.
A porodila svého prvorozeného syna,
zavinula ho do plének a položila do jeslí,
protože ve světnici nebylo pro ně místo.

Sedmé čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)

Ant. Čas ra-dos-ti, ve-se-los-ti svě-tu na-stal ny - ní,
Pán Bůh věč-ný, ne-ko-neč-ný na-ro-dil se z Pan-ny.

(E – Evangelista; A – Andělé; A* – lze zazpívat mešní chvalozpěv Sláva na výsostech Bohu)

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

2, 8–16 (BOG+jäg)

Narození Ježíše: 2,1–20

- E** V té krajině nocovali pod širým nebem pastýři a střídali se na hlídce u svého stáda. Najednou u nich stál anděl Páně a sláva Páně se kolem nich rozzářila a zmocnil se jich velikých strach.
- A** „Nebojte se! Zvěstuji vám evangelium, velikou radost pro všechny lid: V městě Davidově se vám dnes narodil Spasitel – to je Kristus, Pán. To bude pro vás znamením: Naleznete děťátko zavinuté do plének a položené v jeslích.“
- E** A náhle bylo s andělem celé množství nebeských zástupů a takto chválili Boha:
- A*** „Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem,
v kterých má Bůh zalíbení!“
- E** Když andělé odešli od nich do nebe, řekli si pastýři mezi sebou: „Pojďme tedy do Betléma podívat se na to, co se tam stalo, jak nám Pán oznámil!“ Pospíchali tam a našli Marii a Josefa i děťátko položené v jeslích.

Osmé čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)

(E – Evangelista; M – Mudrci; V – Velekněži; H – Herodes)

Úryvek z evangelia podle Matouše.

2, 1–12 (BOG+jäg)

Klanění mudrců: 2, 1–12

- E** Když se Ježíš narodil v Betlémě v Judsku za času krále Heroda, přišli do Jeruzaléma mudrci od východu a ptali se:
- M** „Kde je ten narozený židovský král? Uviděli jsme jeho hvězdu na východě, a proto jsme se mu přišli poklonit.“
- E** Když to uslyšel král Herodes, ulekl se a s ním celý Jeruzalém. Svolal všechny velekněze a učitele Zákona z lidu a vyptával se jich, kde se má Mesiáš narodit. Řekli mu:
- V** „V Betlémě v Judsku, neboť tak je psáno u proroka:
*A ty, Betléme v judské zemi,
nejsi vůbec nejmenší mezi judskými předními městy;
protože z tebe vyjde vládce,
který bude panovat mému izraelskému lidu.*“ *Mich 5, 1*
- E** Tehdy si Herodes tajně zavolal mudrce a zevrubně se jich vyptal na dobu, kdy se ta hvězda objevila, poslal je do Betléma a řekl:
- H** „Jděte a důkladně se na to dítě vyptejte. Až ho najdete, oznamte mi to, abych se mu i já přišel poklonit.“

E Když krále vyslechli, vydali se na cestu. A hle – hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo dítě. Jakmile uviděli hvězdu, zaradovali se nevýslovnou radostí. Vstoupili do domu a spatřili dítě s jeho matkou Marií, padli na zem a klaněli se mu. Otevřeli své pokladnice a obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. Ve snu dostali pokyn, aby se k Herodovi už nevraceli, proto se vrátili do své země jinou cestou.

Deváté čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)

(J – Jan)

Začátek evangelia podle Jana.

1, 1-14 (BOG+jäg)

Prolog: 1, 1-18

E Na počátku bylo Slovo
a to Slovo bylo u Boha
a to Slovo bylo Bůh.
Ono bylo na počátku u Boha.
Všechno povstalo skrze ně
a bez něho nepovstalo nic.
Co v něm povstalo, byl život
a ten život byl světlem lidí.

To světlo svítí v temnotě
a temnota ho nepohltila.

Byl člověk poslaný od Boha, jmenoval se Jan.
Přišel jako svědek, aby svědčil o tom světle,
aby všichni uvěřili skrze něho.
On sám nebyl tím světlem,
měl jen svědčit o tom světle.

Bylo světlo pravé, které osvěcuje každého člověka;
to přicházelo na svět.
Na světě bylo
a svět povstal skrze ně,
ale svět ho nepoznal.
Do vlastního přišel,
ale vlastní ho nepřijali.

Všem, kdo ho přijali,
dal moc stát se Božími dětmi,
těm, kdo věří v jeho jméno,
kdo se zrodili ne z krve,
ani z vůle těla, ani z vůle muže,
ale z Boha.

A Slovo se stalo tělem
a přebývalo mezi námi.
Viděli jsme jeho slávu,
slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn,
plný milosti a pravdy.

SLAVNOSTNÍ VYHLÁŠENÍ NAROZENÍ

Osm dní před lednovými kalendami,

10. den v měsíci lunárního kalendáře,^{25. 12. 2020}

25. prosince;

po uplynutí nesčetně věků od stvoření světa,

kdy na počátku Bůh stvořil nebe i zemi^{Gn 1, 1}

a utvořil člověka ke svému obrazu;^{Gn 2, 7; Gn 1, 7}

mnoho staletí od potopy,

kdy Bůh Nejvyšší vložil do mraků duhu,

znamení smlouvy^{Gn 9, 13} a pokoje;

jednadvacet století poté, co Abrahám, náš otec ve víře^{Řím 4, 12},

odešel z Uru Chaldejců;^{Gn 11, 31}

třináct století od doby, kdy izraelský lid

pod vedením Mojžíše opustil Egypt;^{Ex 13, 3}

asi 1 000 let od pomazání Davida za krále;^{2 Sam 5,3}

v 65. týdnu Danielova proroctví;^{Dan 9, 25–26}

v období 194. olympiády;

752 let od založení Říma;

v 42. roce vlády císaře Oktaviána Augusta,

kdy na celém světě zavládl pokoj:

Ježíš Kristus,

věčný Bůh a Syn věčného Otce,

chtěl svým příchodem posvětit svět.

Počatý z Ducha Svatého^{credo}

se po devíti měsících narodil v Betlémě v Judsku^{Mt 2, 11}

a podle Marie Panny se stal člověkem:^{credo}

Náš Pán Ježíš Kristus se narodil jako jeden z nás.

1. Na - ro - dil se Kristus Pán, ve-sel-me se,
z rů-že kví-tek vy-kvet nám, ra-duj - me se;
z ži-vo - ta čis - té - ho, z ro-du krá-lov - ské - ho
nám, nám na - ro - dil se.

2. Jenž prorokován jest, — veselme se,
ten na svět poslán jest, — radujme se;
z života čistého, — z rodu královského
nám, nám narodil se.

3. Člověčenství naše, — veselme se,
ráčil vzíti na se, — radujme se;
z života čistého, — z rodu královského
nám, nám narodil se.

4. Goliáš oloupen, — veselme se,
člověk jest vykoupen, — radujme se;
z života čistého, — z rodu královského
nám, nám narodil se.